

ถ้าเชิดชูพระคุณแม่ขึ้นมาได้
สังคมไทยไม่สิ้นความหวัง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

สิงหาคม ๒๕๕๖

ถ้าเชิดชูพระคุณแม่ขึ้นมาได้ สังคมไทยไม่สิ้นความหวัง

© พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)

ISBN 974-91468-6-7-4

พิมพ์ครั้งแรก สิงหาคม ๒๕๕๖

พิมพ์ครั้งที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๖ ๔,๐๐๐ เล่ม
ทุนพิมพ์หนังสือวัดญาณเวศกวัน

(ข้อมูลสถิติการพิมพ์อยู่ระหว่างการรวบรวมข้อมูลเก่า
ตัวเลขที่ใช้เป็นจำนวนขั้นต่ำ เท่าที่ปรากฏหลักฐานในปัจจุบัน)

พิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน โดยไม่มีค่าลิขสิทธิ์
หากท่านใดประสงค์จัดพิมพ์ โปรดติดต่อขออนุญาตที่
วัดญาณเวศกวัน ต.บางกระพี้ อ.สามพราน จ.นครปฐม ๗๓๒๑๐
<http://www.watnyanaves.net>

แบบปก พระชัยยศ พุทธิวิโร

ดำเนินการพิมพ์ สำนักพิมพ์พลีธัมม์
ในเครือ บริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด
๒๓ ซอย ๖ หมู่บ้านสวนหลวงแหลมทอง ๒
ถ.พัฒนาการ เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ
โทร. ๐๒ ๗๕๐ ๗๗๓๒ โทรสาร ๐๒ ๗๕๐ ๗๖๓๒

คำปรารภ

“ถ้าเชิดชูพระคุณแม่ขึ้นมาได้ สังคมไทยไม่สิ้นความหวัง” เป็นหนังสือที่เรียบเรียงจากเทปบันทึกเสียง ที่พระเดชพระคุณ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) สนทนาและตอบปัญหาธรรม ในโอกาสที่คณะผู้บริหาร ครู โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย และโรงเรียนทอสี ถวายหนังสือ “การศึกษาฉบับง่าย” และขอคำปรึกษา เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๔๕ โดยจัดพิมพ์เป็นเล่มครั้งแรกเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๔๖

จากนั้นได้มีการตีพิมพ์เผยแพร่เป็นระยะ ๆ เรื่อยมา แต่ภายหลังได้ขาดช่วงการพิมพ์ไป จึงมีผู้สนใจถามไถ่เป็นจำนวนมากว่าน่าจะมีการจัดพิมพ์ขึ้นใหม่

ดังนั้น วัดญาณเวศกวัน จึงตกลงนำทุนพิมพ์หนังสือธรรมทานที่มีอยู่มาใช้พิมพ์ในครั้ง นี้ เพื่อแจกมอบในวันแม่แห่งชาติ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๔๖ ตามสมควรต่อไป

วัดญาณเวศกวัน

๑ สิงหาคม ๒๕๔๖

สารบัญ

ถ้าเชิดชูพระคุณแม่ขึ้นมาได้ สังคมไทยไม่สิ้นความหวัง

พระคุณแม่ที่ตามไปคุ้มครองลูกหายไป
สังคมไทยจึงตกอยู่ในอันตรายที่รุนแรง ๑

ถ้าจะกู้สังคมไทย
ต้องฟื้นพระคุณแม่ขึ้นมาให้ได้ ๔

เมื่อสังคมมีปัจจัยล่อเร้ามากในด้านร้าย
ต้องให้ครูที่บ้านนำลูกไปในการศึกษาที่ดี ๖

ถ้าจะกู้สังคมขึ้นมา
ต้องให้ครูมีสถานะที่ถูกต้อง ๑๐

ถ้าสังคมจะไปไม่ไหวและแย่แล้วแน่

คุณแม่จะต้องช่วยเริ่มต้นใหม่ให้ได้

๑๔

คุณแม่ยิ่งทำหน้าที่ได้ผลมาก

หากมีกำลังหนุนทั้งที่บ้านและสถานที่เล่าเรียน

๑๕

มองดูให้ทั่วถึงทั้งหมด ทั้งเลี้ยงคน ทั้งรักษารธรรม

แล้วลูกจะนำชีวิตของเขาไปได้อย่างดี

๑๘

เมื่อพระคุณแม่สมบุรณ ลูกก็เติบโตเป็นคนทีสมบุรณ

นำโลกขึ้นสู่วิถีแห่งความดีงามทีสมบุรณ

๒๓

ถ้าเชิดชูพระคุณแม่ขึ้นมาได้ สังคมไทยไม่สิ้นความหวัง*

พระคุณแม่ที่ตามไปคุ้มครองลูกหายไป
สังคมไทยจึงตกอยู่ในอันตรายที่รุนแรง

พระคุณแม่นั้นคุ้มครองลูก และคุ้มครองโลก เรื่องนี้
ขอเน้น ที่ว่าพระคุณแม่คุ้มครองลูกนั้น หมายความว่า เมื่อ
เรามีความซาบซึ้งในพระคุณแม่ ซึ่งตามปกติคนไทยเรา
เป็นอย่างนี้ทุกคน พระคุณแม่ก็ตามไปคุ้มครอง คือ เวลา
ไปไหน ไปพบอะไร หรือจะทำอะไร ถ้าจะทำสิ่งที่ไม่ดี...
พอนึกถึงแม่...เหมือนกับแม่บอกว่า หยุดนะลูก...ก็ยั้งเราไว้

* จากเทปบันทึกเสียง “ถ้าเชิดชูพระคุณแม่ขึ้นมาได้ การศึกษาไทยยังไม่สิ้นความหวัง แต่ถ้า
พื้นพระคุณแม่ไม่ไหว สังคมไทยวอดวายแน่” พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) สนทนาและ
ตอบปัญหาธรรม ในโอกาสที่คณะผู้บริหาร ครู จากโรงเรียนอนุบาลหน้อย และโรงเรียน
ทอสี ถวายหนังสือ “การศึกษาฉบับง่าย – Education Made Easy” และขอคำปรึกษา
เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ณ วัดญาณเวศกวัน จ.นครปฐม

ในความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ก็เหมือนกัน เมื่ออยู่กับแม่ เรามีความรู้สึกที่ตึงามเป็นคุณธรรม ซึ่งโน้มนำจิตใจของเราทำให้มองเพื่อนมนุษย์ในแนวทางเดียวกัน คือมองเป็นพี่เป็นน้องเป็นญาติ เวลาออกไปข้างนอก... พอเจอผู้หญิง ก็จะนึกถึงแม่ แล้วก็เกิดความรู้สึกแบบญาติแบบพี่น้อง ในทางที่ตึงาม

ที่นี้ ถ้าความสัมพันธ์เชิงคุณธรรมที่มีความซาบซึ้งใจหายไป คนก็จะมองกันในแง่ของเรื่องทางเพศอย่างเดียว แล้วความเลื่องอันตรายก็เกิดขึ้น

สังคมของเรามีวัฒนธรรมที่ได้ปลูกฝังเรื่องพระคุณแม่มาลึกซึ้งมาก จึงช่วยป้องกันปัญหาได้มาก แต่เวลานี้ความสัมพันธ์และความรู้สึกที่ตึงามนี้กำลังลดน้อยลงหรือจะหมดไป จึงน่าเป็นห่วง

ความสัมพันธ์ในครอบครัวระหว่างแม่กับลูกที่ซาบซึ้งนั้น ฝังลึกลงไปหัวใจ ทำให้พระคุณแม่มีความ

หมายอย่างยิ่ง และมีกำลังอิทธิพลมากจนกระทั่งเมื่อพูดขึ้นมาว่า “แม่” จะสามารถบันดาลจิตใจให้เกิดมีความรู้สึกนึกคิดในทางที่เป็นคุณธรรมทันที และทำลายความรู้สึกในทางไม่ดี เช่น ความโกรธให้หมดไป

เหมือนอย่างคนเข้าไปในป่า พอได้ยินใครพูดขึ้นมาว่า “เสือ” ก็กลัวมาก ไม่ต้องนึกไม่ต้องคิดว่าเสือเป็นอย่างไร น่ากลัวอย่างไร พอได้ยินเท่านั้น อาการกลัวก็เกิดขึ้นมาเองทันที อาจจะได้ถึงกับเข่าอ่อน หหมดแรง หรือไม่อย่างนั้นก็วิ่งหนีสุดชีวิตไปเลย

“พระคุณแม่” ก็เหมือนกัน ถ้าได้ปลุกฝังกันไว้ดี ลึกซึ้งมาก จะออกมาทำงานเอง ในเวลาที่ต้องการ ให้ถึงขั้นที่ว่า ถ้าเงื้อมือขึ้นจะแทง หรือทำร้ายใคร พอมีใครพูดขึ้นมาว่า “แม่” เท่านั้นแหละ...มืออ่อนเลย มีดหลุดมือ ต้องอย่างนี้

เราต้องให้พระคุณแม่มีอิทธิพลลึกซึ้งขนาดนั้น

และก็เป็นความจริงว่าถ้าเราปลูกฝังกันดี ก็จะมีอิทธิพลขนาดนี้ คือพูดถึงแล้วความหมายที่ลึกซึ้ง จะส่งผลออกมาสู่พฤติกรรมทันทีโดยไม่รู้ตัว แต่เวลานี้ที่น่าเสียดายก็คือ พลังแห่งพระคุณแม่กำลังจะหมดไป

เมื่อคำว่า “แม่” ไม่มีอิทธิพลแล้ว เครื่องยับยั้งซึ่งใจในทางคุณธรรมของคนก็จะยิ่งหมดไป เพราะฉะนั้น เราก็จะต้องเจอกับความเสื่อมต่างๆ อย่างมากมาย จึงได้บอกทุกอย่างๆ เราก็ต้องช่วยกันฟื้นฟูเรื่องพระคุณแม่กันขึ้นมาให้ได้

ถ้าจะกู้สังคมไทย ต้องฟื้นฟูพระคุณแม่ขึ้นมาให้ได้

พระคุณแม่นั้นฟื้นฟูได้แน่ แต่จะต้องฟื้นฟูชีวิตที่มีความรักอบอุ่นเป็นสุขในครอบครัว ให้พ่อแม่-ลูกมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ให้เมตตากรุณาแสดงออกมาในชีวิตที่เป็น

จริง ชนิดที่ฝังลึกสนิทแน่นแฟ้น ติดมาตั้งแต่เด็กแต่เล็ก ถ้าทำอันนี้สำเร็จ ก็กู้สังคมไทยได้...

พระคุณแม่นี้แหละจะเชื่อมต่อไปยังคุณพระรัตนตรัย

คุณพระรัตนตรัยนั้น ถ้าไม่มีพระคุณแม่มาช่วยเชื่อม...เด็กก็ก้าวไปถึงยาก

สังคมไทยเราก็อาศัยเริ่มจากจุดนี้ คือตั้งต้นที่พระคุณแม่ แล้วก็โยงมาหาพ่อ แล้วก็โยงไปถึงพระรัตนตรัย จากพระรัตนตรัยก็โยงไปยังสิ่งทั้งหลายที่ดั่งาม แล้วทำอย่างไรเราจะเอาจริงเอาจังช่วยกันรักษาหลักเรื่องพระคุณแม่นี้ไว้ให้ได้

ที่ว่านี้ก็หมายความว่า ทางโรงเรียนต้องโน้มตัวไปหาครอบครัว แต่ถ้าคุณแม่ที่บ้านไม่ช่วย ไม่ร่วมมือ ก็ยากความสำเร็จก็อยู่ที่คุณแม่ คุณครูก็ทำหน้าที่คล้ายๆ กับพระ คือต้องกลับย้อนต้นไปกระตุ้นในครอบครัว ให้คุณ

แม่คุณพ่อทำหน้าที่ พ่อครอบครัวเขาดี พ่อแม่ทำหน้าที่ ถูกต้อง ก็เรียกว่าเครื่องจักรเดินแล้ว เดินหน้าไปได้

เวลานี้ ที่เราทำกันอยู่ที่วัด หรือโรงเรียน ถ้าไม่สามารถไปทำให้เครื่องจักรที่บ้านเดิน ผลก็ไม่ได้ตลอดรอดฝั่ง ไม่ตลอดสาย ไม่ได้ผลเต็มที่ ก็เลยย่ำว่า อย่างไรๆ ก็ต้องขอให้ช่วยกันเรื่อง “แม่” เรื่อง “ครอบครัว” ให้ฟื้นฟู สังคมไทยขึ้นมาให้ได้...

ตรงนี้เป็นพื้นฐาน เป็นจุดเริ่ม เพราะจุดเริ่มของชีวิตอยู่ที่นั่น เมื่อชีวิตเริ่มที่นั่น การศึกษาก็ต้องเริ่มที่นั่น (ที่แม่ และที่บ้าน-ครอบครัว)

**เมื่อสังคมมีปัจจัยล่อเร้ามากในด้านร้าย
ต้องให้ครูที่บ้านนำลูกไปในการศึกษาที่ดี**

การศึกษาก็ต้องมาทั้งด้านความรู้ลึกและความรู้ เราต้องการให้เด็กได้ความรู้ แล้วก็ให้ความรู้นี้มากับความ

รู้สึกที่ตึงตามด้วย ถ้าเราเดินถูกทาง สองอย่างนี้จะฟังพากัน ทำให้เมื่อได้ความรู้ ก็ได้ความรู้สึกที่ตึงตามด้วย

ความรู้สึกที่ตึงตามนี้สำคัญมาก โดยจะเป็นตัวที่

๑. ให้ใช้ความรู้เพื่อสนองความรู้สึกที่ตึงตาม

๒. ความรู้สึกที่ตึงตามจะไปกระตุ้นให้หาความรู้เพิ่ม

ขึ้นมา

แต่ถ้าเป็นความรู้สึกในฝ่ายที่ไม่ดี

๑. ก็จะทำให้ใช้ความรู้เพียงเพื่อสนองกิเลส เพื่อสนองความต้องการที่เป็นความเห็นแก่ตัว หรือเพื่อสนองความต้องการที่จะไปทำร้ายผู้อื่น

๒. ถ้าไม่มีเรื่องที่จะสนองความต้องการของกิเลสแบบนี้ ก็เลยหยุดเฉยหรือเฉื่อย ก็จะไม่หาความรู้ จึงไปจบที่โหมะ

ความรู้สึกแบบนี้ทำให้คนหาความรู้เพียงเพื่อสนองความรู้สึก แล้วต่อจากนั้นก็ไม่ได้หาความรู้

แต่ถ้าเป็นความรู้สึกที่ดี มันจะได้ทั้งสอง คือ

๑. ทำให้หาความรู้เพื่อมาสนองความรู้สึกที่ดี

๒. เป็นปัจจัยของการหาความรู้โดยตรงเลยที่เดียว คือเป็นตัวกระตุ้นเราไปสู่ความรู้ เช่น ความรู้สึกที่อยากรู้ความจริงของสิ่งทั้งหลาย อยากเข้าใจสิ่งทั้งปวงนี้เป็นคุณธรรมที่ทำให้เจริญปัญญา แล้วปัญญาก็มาสนองคุณธรรม ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ดีอีก ทำให้เกิดความรู้สึกที่อยากสร้างสรรค์ และตัวปัญญาเองก็เพิ่มพูนไปสู่การเข้าถึงความจริง

ต้องพยายามทำให้สังคมไทยเดินไปให้ถูกทางเวลานี้คนใช้เทคโนโลยีในทางที่ก่อมากกว่าแก้ปัญหา แล้วเทคโนโลยีนั้นก็ใช้มากทางด้านการศึกษา ซึ่งเอามากระตุ้นทางด้านความรู้สึกมาก และความรู้สึกที่ถูกกระตุ้นก็มักจะเป็นความรู้สึกด้านร้าย คือด้านโลภะ โทสะ โมหะ ได้แก่

๑) ด้านหาสุขหาเสพส่วนตัว ล่าผลประโยชน์

๒) ด้านที่มุ่งร้าย คิดแย่งชิง ประทุษร้ายผู้อื่น
ข่มเหงรังแกกัน

๓) ด้านมัวเมา ลุ่มหลง เพลิดเพลิน

จะเห็นว่า เทคโนโลยีที่มากกระตุ้นความรู้สึกสาม
อย่างเหล่านี้เต็มไปหมด แต่เทคโนโลยีที่ใช้เพื่อกระตุ้น
ความรู้สึกที่ดีงามไม่ค่อยมี เพราะฉะนั้น ก็ต้องเป็นอย่างไร
ที่...มันก็เสี่ยงที่จะต้องเกิดกลียุค ก็เป็นไปตามเหตุปัจจัย

คุณพ่อคุณแม่นี้แหละ เป็นด่านใหญ่ที่จะรับมือ
กับเทคโนโลยี ถ้าเสี่ยงดูถูกดี ก็จะมีการศึกษาที่ทำให้
ลูกปฏิบัติต่อเทคโนโลยีถูกต้อง และได้ประโยชน์จาก
เทคโนโลยี

ขอให้ครูคนที่หนึ่ง กับครูคนที่สองมาประสานกัน
และร่วมมือกัน ตอนนี่ครูที่สอง (ครูที่โรงเรียน) คนไหน
ที่ไหนที่รู้ปัญหา และมีจิตสำนึกที่จะแก้ปัญหา ต้องกลับไป
กระตุ้นครูที่หนึ่ง (ครูที่บ้าน, พ่อแม่)

ถ้าจะกู้สังคมขึ้นมา ต้องให้ครูมีสถานะที่ถูกต้อง

ครูนี้สังคมน่าจะเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพราะเป็นผู้สร้างคุณภาพของคน เป็นที่หล่อหลอมลูกๆ ของทุกคน ทุกครอบครัว เราจะต้องคำนึงถึงครู นี่หมายถึงทั้งหมดทั้งประเทศ มองให้ถึงชนบท ตามบ้านนอกโน่น ไม่ใช่ว่า... ขออภัย ได้ยินบ่อยๆ ครูบ้านนอกเดี๋ยวนี้ละ เขาบอกว่า พอสอนเสร็จ หลังเลิกเรียน (บางแห่ง) มาตั้งวงเหล้า ถ้าอย่างนี้ก็น่าเป็นห่วง...

ครูต้องเกิดจิตสำนึกว่า โอ...เราเป็นครูนะ ความเป็นครูคือผู้ทำหน้าที่อย่างนี้ๆ เราจะต้องนึกถึงเด็ก คำนึงถึงความสุข ความเจริญงอกงาม และความดีงามของเด็ก แล้วพยายามทำให้เด็กเจริญงอกงามอย่างดีที่สุด อย่างไม่เรียกว่าเกิดจันทะ

ถ้าฉันทะเล่เกิดขึ้น ก็มีจุดเริ่มต้น อย่างที่ว่า แสงเงิน
แสงทอง หรือแสงอรุณมาแล้ว ก็จะได้เห็นหน้าสว่างเจิดจ้า
ต่อไป อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ จะต้องสร้างฉันทะเล่ขึ้นมา

ถ้าครูทำงานด้วยฉันทะเล่ นี้ คือมีความอยากที่จะ
ทำให้ชีวิตของเด็กเป็นชีวิตที่ดี อยากให้เด็กเจริญงอกงาม
อยากให้เด็กเป็นคนดี อยากให้ประเทศชาติสังคมของเรา
นี้มีคนที่มีคุณภาพ แล้วก็เจริญรุ่งเรืองขึ้นไป ถ้าครูมีเจ้าตัว
ความอยากที่พระเรียกว่า ฉันทะเล่อันนี้แล้ว ก็แนใจได้เลย
ว่าต้องเดินหน้า ไม่ก็ปีเปลี่ยนหมดเลย สภาพสังคมอะไร
ต่าง ๆ ...มันเปลี่ยนเองเลย

แต่ที่ ฉันทะเล่มันไม่มีนะสิ ในเรื่องการสอน...ขออภัย
ต้องใช้คำว่า บางทีครูก็สอนแบบซังกะตาย คือลั้กว่าสอน
แต่ก็อย่างที่บอกแล้ว ในแง่หนึ่งก็ต้องเห็นใจ เพราะมัน
มีเหตุปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ครูเป็นอย่างนั้น เช่นไม่มี
กำลังใจเลย อะไรที่จะมาช่วยส่งเสริมให้มีกำลังใจ ก็ไม่มี

ความเอาใจใส่ของคนทั่วไปในสังคมก็น้อย การให้เกียรติก็ไม่ค่อยมี

แต่ก่อนนั้น ครู...สังคมให้เกียรติมากใช่ไหม ครูนี้
แหม...ครอบครัว คุณพ่อคุณแม่ให้ความนับถือมาก แม้แต่
ว่าคุณพ่อคุณแม่ของเด็กนั้นจะเป็นผู้ใหญ่ ก็ต้องนับถือครู
เดี๋ยวนี้ได้ยินมาแล้วน่าหดหูใจ คือครูไปไหนนี่คนไม่ค่อย
ให้เกียรติ แล้วนักการเมืองบางที่เอาครูมาเหมือนเป็นคน
รับใช้...ใช่ไหม

นี่...อันนี้ต้องติเตียนนักการเมืองละ นักการเมือง
ต้องนำในเรื่องนี้ นักการเมืองต้องให้เกียรติครู ต้อง
แสดงออกให้รู้สึกว่าเป็น...เรานับถือครูนะ เวลาไปไหน...ไป
ในชนบท จะต้องให้เกียรติครู

เมื่อนักการเมืองนำอย่างนี้ โดยแสดงให้เห็นว่า ฉัน
ให้เกียรติ ให้ความสำคัญแก่ครู ครูเองก็จะระวังตัวขึ้น ใ
ไหม คนที่คนอื่นให้ความเคารพนับถือ ก็จะเป็นปัจจัย

ภายนอกอย่างหนึ่งที่ทำให้เจ้าตัวต้องระมัดระวัง ที่จะปฏิบัติตนให้สมกับฐานะด้วย ถ้าไม่มีเกียรติ คนก็มักจะคิดว่าเราจะทำอะไรก็ได้ ไซ้ใหม่

เพราะฉะนั้น สังคมจะต้องเชิดชูครูให้เห็น ๆ นักการเมืองเป็นบุคคลที่ทำงานนี้ได้ทันที จะต้องย้าว่า นักการเมืองต้องช่วยหน่อย ไปไหน ไปชนบท ต้องให้เกียรติครู แล้วสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างเห็น ๆ เลย

แล้วก็ในสังคมทั่วไปและในชุมชนก็ต้องให้เกียรติครู แต่ลองเถิด ถ้านักการเมืองให้เกียรติครูนะ คนในถิ่นนั้นเดี๋ยวก็ต้องให้เกียรติครู... มันก็เป็นไปเอง เพราะฉะนั้น ถ้าจะเริ่มก็เริ่มให้ตรงจุด

เดี๋ยวนี้เราได้ยินในทางตรงข้าม กลายเป็นว่า นักการเมืองไปเอาครูมารับใช้ อย่างนี้ก็หมดกันเท่านั้นแหละสังคมเรา นี่...เดี๋ยวจะเป็นการตีเตียนนักการเมืองไปเสีย แต่นักการเมืองที่ดีก็มี ท่านก็ต้องรับฟังเรา ไซ้ใหม่

ถ้าสังคมจะไปไม่ไหวและแย่แล้วแน่ คุณแม่จะต้องช่วยเริ่มต้นใหม่ให้ได้

เรื่องที่ว่ามานี้ ถ้าคุณแม่เอาด้วยจริงๆ จังๆ จะพัฒนาได้เร็ว ว่าที่จริงก็ผู้ปกครอง ต้องทั้งคุณแม่คุณพ่อนั้นแหละ แต่คุณแม่นี่ใกล้ชิดที่สุด เรียกว่าเป็นแกน ถ้าคุณแม่เริ่มต้นให้ละก็ มีความหวังมาก

ความซาบซึ้งในพระคุณแม่ ตลอดจนคุณธรรมที่อิงอยู่ด้วยเหล่านี้ เราสร้างขึ้นจากชีวิตจริงที่อยู่ใกล้ชิดกัน ซึ่งมีความรักที่แท้ของแม่ ซึมซาบลงไปซึ่งอยู่ในใจของลูก สามารถชักนำบันดาลจิตใจของลูกได้ทันทีโดยไม่ต้องบรรยายหรือเรียกหา

เหมือนอย่างที่คุณว่า เสือ! ก็ไม่ต้องบรรยายว่าเสือรูปร่างเป็นอย่างไร มันมีอันตรายอย่างไร มันจะทำอะไรกับเรา ไม่ต้องไปอธิบาย พอพูดขึ้นมาคำเดียวเท่านั้น

ความรู้สึกและอาการกลัวก็เกิดขึ้นทันที

พระคุณแม่ก็เหมือนกัน ถ้าหากว่าได้ปลุกฝังกันมาจริงๆ พอเอ่ยถึงเท่านั้นแหละ ความซาบซึ่งเกิดขึ้นมา น้ำหูน้ำตาไหล ต้องอย่างนั้น ต้องให้มีผลออกมาจริงๆ ในชีวิตแท้ๆ ซึ่งทำได้ ถ้าเราตั้งใจทำ และที่จริงก็มีอยู่แล้ว

ที่จริง การศึกษาของสังคมไทย และตัวสังคมไทยเอง เวลานี้ทรุดมาก ก็ขอให้ถอยอย่างมีระเบียบ จะถอยไปไหน ก็ถอยกลับไปหาพระคุณแม่ให้คุณแม่เริ่มต้นให้ใหม่ แล้วก็จะเดินหน้าได้อีก เพราะฉะนั้น คุณแม่จะต้องเป็นผู้เริ่มต้นเชิดชูการศึกษาขึ้นมาให้ได้

**คุณแม่ยิ่งทำหน้าที่ได้ผลมาก
หากมีกำลังหนุนทั้งที่บ้านและสถานที่เล่าเรียน**

แม่ก็เป็นคุณครู คุณครูก็เป็นแม่ได้

ความเป็นแม่มี ๒ นัย คือ แม่โดยเป็นผู้ให้กำเนิด

และแม่โดยธรรม คุณแม่นั้นตามปกติได้ครบทั้งสองนัย แต่ถึงเราจะไม่ใช่เป็นผู้ให้กำเนิด ก็เป็นแม่โดยธรรมได้ คือ คุณธรรมของแม่มีในผู้ใด ผู้นั้นก็เป็นผู้แม่ได้ ความเป็นแม่อยู่ที่จิตใจที่มีคุณธรรม มีความรักแท้จริงที่เป็นเมตตากรุณา คุณธรรมนี้เกิดขึ้นมาเมื่อไร ความเป็นแม่ก็เกิดเมื่อนั้น

คุณพ่อคุณแม่นี้ทางพระมองใน ๓ สถานะ คือ

๑. *พुरुหมาดิ มาตาปิโตร* มารดาบิดาเป็นพระพรหม
ของลูก

๒. *บุพพาจริยาติ วุจฺจเว* เป็นบุรพาจารย์ เป็นครู
อาจารย์คนแรก

๓. *อาหุเนยฺยา จ ปุตฺตานํ* เป็นอาหุไนยบุคคลของ
ลูก

อาหุไนยนี้เป็นคำเรียกพระอรหันต์ สังคมไทยเรา จึงเรียกพ่อแม่ว่าเป็นพระอรหันต์ของลูก คือ เป็นผู้ที่มีจิตใจ บริสุทธิ์ต่อลูก ความเป็นพระอรหันต์อยู่ที่ความบริสุทธิ์

พ่อแม่ก็บริสุทธิ์ใจต่อลูก รักลูกด้วยใจจริงและจริงใจ

คุณพ่อคุณแม่ในส่วนหนึ่งก็มีหน้าที่ร่วมกัน แล้ว
อีกส่วนหนึ่งก็มีหน้าที่ที่ชำนาญพิเศษคนละอย่าง

หน้าที่ร่วมกันนั้นแน่นอนว่า ก็คือการทำที่ต้องเลี้ยง
ดูลูกให้เจริญเติบโตอย่างดี แต่พร้อมกันนั้นคุณพ่อจะทำ
หน้าที่หนักในส่วนนอกที่สัมพันธ์กับสังคม โดยเน้นในแง่
ของการให้ความมั่นคงปลอดภัย คล้าย ๆ ว่าแม่อยู่ใกล้ชิด
คอยดูแลติดตัว แต่ก็ต้องมีผู้ที่เหมือนกับคอยปกป้องรักษา
ระวังภัยต่าง ๆ เป็นด้านรอบนอกด้วย

ในด้านการให้กำลัง สนับสนุน อุ้มชู ประคับ
ประคอง ค้ำครอง รักษาความมั่นคงปลอดภัย แง่นี้คุณพ่อ
จะมาเด่น อันนี้สัมพันธ์กับสภาพสังคมของเราที่เป็นมา
ด้วย จะเห็นว่าพ่อเด่นด้านนี้ ถ้าพ่ออยู่ก็รู้สึกปลอดภัย
มีความมั่นคงมั่นใจ ส่วนแม่นี้เยือกเย็นลึกซึ้ง ให้ความรู้สึก
ที่หนักในด้านเมตตา มีความรักใกล้ชิดสนิทใจ

เมื่อมองในแง่ความสมดุล พ่อก็ไปช่วยในข้อ
อุเบกขามากหน่อย เพราะถ้าเอาแต่เมตตาแสดงความ
รักมากเกินไป บางทีก็เลยทำให้เด็กถูกตามใจเกินไป
แล้วบางทีก็จะเอนเอียงง่ายด้วย จึงต้องมีอุเบกขาเพื่อให้
รักษาความพอดีไว้ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์
กับความเป็นจริงของธรรมชาติ และรักษากฎเกณฑ์กติกา
หรือหลักการที่เรียกว่า ธรรมนั่นเอง

**มองดูให้ทั่วถึงทั้งหมด ทั้งเลี้ยงคน ทั้งรักษาธรรม
แล้วลูกจะนำชีวิตของเขาไปได้อย่างดี**

อุเบกขา มีไว้รักษาธรรม เมตตา มีไว้รักษาคน
เรารักษาคน แต่ถ้าไม่รักษาธรรมก็พลาด จะเสียความ
ยุติธรรมระหว่างมนุษย์ ทำให้ไม่มีความเป็นธรรม และ
เมื่อเด็กได้รับการตามใจเกินไป พ่อแม่ทำอะไรๆ ให้หมด...
ก็จะอ่อนแอ ฟุ้งตนเองไม่ได้ ทำอะไรไม่เป็น

ที่นี้พอมีตัวที่ ๔ คืออุเบกขามาช่วย ด้านความรู้ลึก ก็แจ่มใสเป็นกลาง ที่เรียกกันมาว่า เฉย โดยไปเน้นด้าน รู้-ปัญญา คืออุเบกขานี้ด้านความรู้ลึกก็แจ่มเป็นกลาง แต่ไปเปิดทางให้ด้านรู้ คือมองว่าจะทำอย่างไรให้ถูกต้อง ให้ตรงตามความเป็นจริง เพื่อให้เกิดความถูกต้องลงตัวพอดี ไว้ อุเบกขาจะได้คงอยู่ต่อไป

๓ ข้อแรก คือเมตตา กรุณา มุทิตา นั้นหนักด้าน ความรู้สึก ซึ่งเป็นความรู้สึกที่ดี แต่คนเราจะอยู่กับความรู้สึกอย่างเดียวไม่พอ...ต้องมีความรู้ด้วย ความรู้ก็ไปรออยู่ที่ข้ออุเบกขา และอาศัยข้ออุเบกขานี้เ็นออกมาจัดมาปรับ ความรู้สึกและการแสดงออกให้พอดี พุดง่าย ๆ ว่าอุเบกขา เปิดโอกาสให้ปัญญาเข้ามาทำให้แจ่มใสและทำการทั้งหลายได้พอดี

ที่พูดเน้นบ่อย ๆ ได้บอกว่า ลูกมีสถานะเป็น ๒ อย่างในเวลาเดียวกัน คือ

๑. เป็นบุคคลที่อยู่ในโลก หรือในสังคมมนุษย์ ในแง่หนึ่งหรือในสถานะนี้ก็เป็นเรื่องของการมีความสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์ เราก็ให้สัมพันธ์กันด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา ช่วยเหลือเกื้อกูล มีความรู้สึกดีงามต่อกัน

๒. แต่พร้อมกันนั้นเด็กก็มีอีกสถานะหนึ่ง คือ เป็นชีวิต ที่อยู่ในธรรมชาติและเป็นธรรมชาติ ชีวิต ทั้งร่างกายและจิตใจของเขา ต้องเป็นไปตามกฎธรรมชาติ ร่างกายของเขารับประทานอาหารดีก็เจริญเติบโตได้ดี รับประทานอาหารไม่ดี...ก็ท้องเสีย เสียสุขภาพ อะไรต่างๆ เหล่านี้ อันนี้เป็นด้านชีวิต ซึ่งเป็นไปตามความเป็นจริงของกฎธรรมชาติ

ในฐานะเป็นบุคคล เด็กจะต้องอยู่ได้กับมนุษย์ หรือกับสังคม และในฐานะเป็นชีวิต จะต้องอยู่ได้กับความ เป็นจริงของธรรมชาติ

เมื่อเด็กอยู่กับธรรมชาติ คืออยู่กับความ เป็นจริง

ของโลกและชีวิตนั้น ไม่มีใครมาทำให้เขาได้...เขาต้องรู้
เข้าใจแล้วทำเองเป็น เมื่อเด็กเป็นชีวิตอยู่กับความเป็น
จริงของธรรมชาตินั้น แม้แต่ร่างกายของเขาก็เป็นไปตาม
กฎธรรมชาติหมด

สิ่งที่พ่อแม่และกัลยาณมิตรทั้งหลายจะช่วยได้ ก็
คือช่วยให้เขามีความรู้ หรือพูดกว้าง ๆ คือ ให้มีการศึกษา
แล้วเขาก็จะปฏิบัติจัดการกับด้านธรรมชาติให้เป็นผลดีได้

พ่อแม่จะต้องเอาใจใส่ด้านที่ลูกเป็นชีวิตที่อยู่กับ
ธรรมชาตินี้ด้วย จะมัวมองในแง่เป็นบุคคลอย่างเดียวไม่
ได้ ต้องมองไว้ด้วยว่าลูกจะต้องรับผิดชอบตัวเองได้ เขา
จะต้องอยู่กับความเป็นจริงของโลกและชีวิตได้ ตอนนี้เรา
ต้องเตรียมเขาไว้

พ่อแม่จะต้องใช้ปัญญาคิดว่า เออ...ทำอย่างไรลูก
ของเราจะรับผิดชอบตัวเองได้ ทำอย่างไรเขาจะสนใจ
เรียนรู้เหตุปัจจัยต่าง ๆ เพื่อทำอะไรรู้ ให้ถูกต้องและได้

ผลดี เมื่อคิดอย่างนี้ ก็จะต้องหันมาเอาใจใส่ในการฝึกลูก
ถึงตอนนี้พ่อแม่จะไม่ใช่เพียงทำให้อย่างเดียว ถ้า
พ่อแม่มีแต่เมตตา กรุณา และมุทิตา ก็จะทำให้เรื่อย
เพราะอะไร ๆ ก็กลัวลูกจะลำบาก แต่พอมือเบกขา โดย
เข้าใจถึงความเป็นจริงของธรรมชาติ และมองลูกในฐานะ
เป็นชีวิตที่ต้องเป็นไปตามความเป็นจริง พ่อแม่ก็จะคิด
เตรียมว่าทำอย่างไรลูกจะรับผิดชอบตัวเองได้ จะเติบโต
อย่างดี ถึงแม้ว่าต่อไปเราไม่อยู่กับเขา...เขาก็จะไปได้

ตอนนี้เราก็คิดหาทางฝึกให้เขาทำเองเป็น ให้เขามี
ความเข้มแข็ง ให้สามารถพึ่งตนเองได้ นี่คือด้านที่อุเบกขา
รับหน้าที่

จึงได้บอกว่า ด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา พ่อแม่ก็
ทำให้ลูก แต่พอลูกเบกขา พ่อแม่ก็ดูให้ลูกทำ
ต้องครบทั้งสองบทบาทนี้ ความเป็นพ่อเป็นแม่
จึงจะสมบูรณ์

เมื่อพระคุณแม่สมบุรณ์ ลูกก็เติบโตเป็นคนที่สมบุรณ์ นำโลกขึ้นสู่วิถีแห่งความดีงามที่สมบุรณ์

การดูให้ลูกทำนั้น ไม่ใช่ทิ้งลูก แต่อุเบกขาเมื่อดูให้
เขาทำแล้วก็เป็นทีที่ปรึกษาด้วย เพราะฉะนั้น อุเบกขากับ
เป็นที่ปรึกษาจึงมาด้วยกัน อุเบกขา แปลว่า ดูอยู่ไกลๆ
คือคอยดูเขาทำว่า เขาทำถูกไหม ถ้าทำไม่ถูก เราก็จะได้
แนะ หรือถ้าเขาทำไม่เป็น ติดขัดขึ้นมา เขาจะได้ถามเรา
ปรึกษาเราได้

ถ้าพ่อแม่รู้จักใช้อุเบกขา เด็กจะเก่งมาก แต่ถ้าพ่อแม่
ไม่มีข้ออุเบกขา เด็กจะอ่อนแอ เลี้ยงไม่โต และทำอะไร
ไม่ค่อยเป็น

พ่อแม่คนไหนรู้จักใช้อุเบกขา ลูกจะเข้มแข็ง เก่ง
ทำอะไรต่ออะไรได้หมด เพราะพ่อแม่รู้จักคิดเตรียมการ
ไว้แล้วว่า ลูกของเราจะเก่งจะต้องฝึกด้านไหนบ้าง จะ

ต้องทำอะไรเป็นบ้าง แล้วก็หัดให้เขาทำ

แต่ถ้าอะไรๆ ก็ทำให้เขาหมด ก็เท่ากับปล่อยทิ้งไว้รอให้เขาไปฝึกเอาเองข้างหน้า ให้เขาเจอสถานการณ์บังคับที่จะต้องหาทางเอาเอง...เขาจะไม่มีที่ปรึกษา เขาอาจจะทำผิดๆ ถูกๆ พ่อแม่จะหมดโอกาสช่วยเขา และเขาก็จะฝึกล่าช้าไปหรือไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร

ตอนที่ลูกยังเล็กอยู่นี้ ในฐานะที่พ่อแม่เป็นผู้มีความหวังดีที่สุด เมตตาก็มาหนุนอุเบกขา ทำให้พ่อแม่มาช่วยเป็นที่ปรึกษาในการฝึก จึงฝึกได้ผลดีที่สุด จึงพูดว่าพ่อแม่จะเลี้ยงดูลูกได้ดีที่สุด ถ้ามีอุเบกขาไว้เพื่อเปิดโอกาสให้ลูกได้พัฒนา

เรื่องนี้สำคัญนะ...สังคมไทยไม่ค่อยเห็นคุณค่าของ *อุเบกขา* ซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญที่สุด ที่จะทำให้ทุกอย่างลงตัวพอดี

ความหมายด้านหนึ่งของอุเบกขา ก็คือ ลงตัว

พอดี หมายความว่าทุกอย่างเข้าที่หมด เมื่อองค์ประกอบ หรือเหตุปัจจัยทุกอย่างประสานกลมกลืน ได้สัดส่วนพอเหมาะแล้ว...ก็ให้อุเบกขามา

เมื่อมีอุเบกขาก็คอยดูว่า ลูกเอียงไปทางโน้น หรือเอียงไปทางนี้ ขาดด้านนั้น หรือเกินด้านนั้น พอเห็นว่าเสียดุล เราก็ออกมาจัดปรับให้พอดี เรียกว่าให้ธรรมะลงตัว

ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน หรือจะฝึกลูก ทุกอย่างต้องมีอุเบกขามาสร้างโอกาสที่จะจัดปรับให้ลงตัวพอดี ถ้าปฏิบัติธรรมได้แบบนี้ ลูกก็จะเจริญงอกงามอย่างดี

เป็นอันว่าอุเบกขาเป็นตัวช่วยให้เด็กพัฒนา พ่อแม่อย่ามัววุ่นวายอยู่แค่ เมตตา กรุณา มุทิตา...ไม่พอ

อุเบกขาเป็นตัวเชื่อมกับปัญญา ถ้ามีแต่เมตตา กรุณา มุทิตา ก็อยู่แค่ด้านความรู้สึก แม้จะเป็นความรู้สึกที่ดี ซึ่งถ้าใช้ภาษาอังกฤษก็เรียกว่าเป็น positive emotion แต่เราจะอยู่แค่ emotion ไม่ได้ ชีวิตต้องอยู่ด้วยปัญญา

ต้องมีต้องใช้ความรู้ และด้านปัญญาความรู้นี้ ก็อาศัย
อุเบกขาเป็นตัวเชื่อม

เมื่อมีความรู้ มีปัญญามา อุเบกขาก็เปิดโอกาสให้
เราใช้ปัญญานั้นจัดปรับทำอะไรต่างๆ อย่างถูกต้องเที่ยง
ตรง ให้ลงตัวพอดี ทั้งไม่ขาดไม่เกิน และไม่เอียง

เพราะฉะนั้น อย่าปล่อยให้สังคมไทยของเราหย่อน
ในเรื่องอุเบกขา

พร้อมนั้น เมื่อคุณแม่มีเมตตา กรุณา มุทิตา จนถึง
อุเบกขาบริบูรณ์ พระคุณแม่ก็จะมีพลังสมบูรณ์เต็มที่ ซึ่ง
จะทำให้ลูกเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ ผู้สามารถ
ร่วมสร้างสรรค์พัฒนาสังคมไปสู่ความสุขเกษมศานต์อัน
สมบูรณ์